

VUKOVAR I EUROPSKA UNIJA

Odnos Europe i velikih europskih sila prema agresorskom i osvajačkom ratu koji je pogodio Hrvatsku može se gledati kao produžetak usluge koju su činile prema titoističkoj diktaturi, jugoslavenskom režimu i njegovom državnom terorizmu što je bjesnio više od 40 godina, uključujući tu i zapadnu Europu i diljem svijeta, gdje god je boravila hrvatska dijaspora. Stoga nije iznenađujuće da je Europa podržavala Beograd i jugoslavenski unitarizam na početku sukoba pokrenutog protiv Slovenije i Hrvatske, a potom i Bosne i Hercegovine. Općenito govoreći, ovakav ravnodušni odnos prema ubojstvima uglavnom hrvatskih protivnika nagovijestio je kasnije ponašanje čelnika zapadnih demokracija prema bivšim komunističkim zemljama, zaboravljajući totalitarnu prošlost i njezine sadašnje posljedice koje se još uvijek mogu uočiti posebno u Hrvatskoj i Sloveniji, ali i u drugim državama nastalim raspadom jugoslavenske pseudofederacije pa i sovjetskog bloka.

Europa je čak u ratovima s početka 1990-ih vidjela "prvu priliku da manifestira svoje postojanje u međunarodnoj politici"¹, i to podupirući jugoslavenstvo u njegovoj velikosrpskoj verziji i njegovu odumirućem sustavu. Neki su tom prilikom tvrdili da je stiglo "vrijeme Europe"².

Francuska, Velika Britanija i Grčka su od samog početka podržavale vlast Beograda i njegove hegemonističke zahtjeve, pa čak i njegove aneksionističke ciljeve³. Talijanski ministar De Michelis izjavio je svoju privrženost "integriranoj Jugoslaviji"⁴, kako bi uskladio svoj stav o sukobima sa stavovima Londona i Pariza. Sa svoje strane, francuska politika bila je službeno vrlo prosrbska i antihrvatska⁵, a predsjednik Mitterrand želio je da se Srbiji omogući

¹ P. HASSNER, « Institutions, Etats, Sociétés : une culpabilité partagée », in *L'Ex-Yougoslavie en Europe – De la faillite des démocraties au processus de paix*, éd. L'Harmattan, Paris, 1997, str. 50.

² *Ibidem*

³ Prema arhivu pronađenom nakon što su u kolovozu 1995. srpske snage u bijegu napustile Krajinu, pokazalo se da „Grci imaju interes da vide da se situacija na ovim prostorima završi u korist Srba... regruti (kadeti) RSK mogu ići i vojno se pripremati u Grčkoj, ali samo kao vojni regruti iz Savezne Republike Jugoslavije, što se može učiniti vrlo lako”, izvod iz knjige *Republika Hrvatska i domovinski rat (1990-1995)* – knjiga 15 – *Dokumenti vojne provenijencije « Republike srpske krajine »* (siječanj-travanj 1995), Zagreb, 2014, str. 7.

⁴ I. OBADIC, citira riječi De Michelis-a izgovorene u Ljubljani u prosincu 1991. a tom prilikom je rekao da « nema više mjesta za nove države u Europi » ; Vidi njegov članak « Nastupilo je vrijeme Europe – Europska zajednica, jugoslavenska kriza i priznanje neovisnosti i samostalnosti republikâ Hrvatske i Slovenije », in *Nastanak suvremene države Hrvatske*, éd. HAZU, Zagreb, 2012, str. 158. Vidi isto J. GLAUDIC, « Ravnodušni realizam SAD i jugoslavenska kriza, 1987-1991 », in *Nastanak suvremene...*, str. 90. Isto, R. LUKIC piše ovo u 2002. : « U 1991. CEE bila protivna nastanku novih država u centralnoj i istočnoj Europi, i taj stav se nije promijenio », u njegovu djelu *L'Agonie yougoslave (1986-2003) – Les Etats-Unis et l'Europe face aux guerres balkaniques*, Les Presses Universitaires de Laval, Canada, 2003, str. 53. To potvrđuju i riječi Jacquesa Poosa, premijera Luksemburga, koji ocjenjuje Sloveniju i Hrvatsku "premale države da bi bile priznate", iako imaju tri puta, odnosno petnaest puta više stanovnika od "Velikog" Vojvodstva, a da ne spominjemo njegovu površinu.

⁵ P. CANIVEZ, « Logique du pire », in *L'Ex-Yougoslavie en Europe* », p. 80

"izlaz na more" u okolici Zadra, dodatno promovirajući mit o "građanskom ratu" pripisujući jednaku krivicu "zaraćenim stranama"⁶, protiveći se bilo kakvoj akciji protiv ratnih aktivnosti predsjednika Miloševića, generala Mladića i psihijataru Raškovića (u Hrvatskoj) i Karadžića (u Bosni i Hercegovini). Ne samo da je predsjednik Mitterrand, neupućen u stvarne činjenice Drugog svjetskog rata, podržavao bajku o "Srbiji otpora" i kolaboracionističkoj Hrvatskoj, zaboravljajući vlastitu vichyjsku prošlost, nego je isto tako smatrao i da se "rat ne može zaustaviti ratom", pa se opredijelio za "rješenje koje bi zadovoljilo pristaše Velike Srbije"⁷.

Ovdje se treba podsjetiti da je Europa dvanaestorice u lipnju 1991. ignorirala slovensku i hrvatsku inicijativu za osamostaljenje, usvojivši "kvaziandeoski pristup neprikladan događajima"⁸. Glavni europski mediji su se, sa svoje strane, skrivali iza "pseudo neutralnosti"⁹. Što se tiče Trojke, koju je tamo poslala Europa, ona je Miloševiću prenijela ohrabrujuću poruku, koju je također podupirala Njemačka, koja je u to vrijeme bila prilično zaokupljena svojim ponovnim ujedinjenjem.

U stvarnosti, sve europske organizacije (OESS i CSCE, EU, WEU) koje su dominirale političku i diplomatsku scenu, bile su popustljive prema Beogradu, a to se pretvorilo u dokazano suučesništvo uvođenjem mjera embarga na isporuku oružja 15. srpnja 1991.¹⁰, čime se kažnjavalo samo nove države, razoružane žrtve, nasuprot prenaoružanih srpsko-jugoslavenskih snaga i milicija. Ova odluka prethodila je nekoliko mjeseci odluci donesenoj od strane Ujedinjenih naroda 25. rujna 1991. (Rezolucija 713). Usprkos što je na terenu srpsko-jugoslavenska vojska oborila helikopter u kojem su bili europski promatrači među kojima je bio i jedan Francuz, ubivši 5 osoba koje su danas potpuno zaboravljene.

Europska ravnodušnost potvrdila se prilikom prekida vatre koji je 14. studenoga 1991. za Vukovar postigao Lord Carrington od generala Kadijevića, a koji je trebao stupiti na snagu dva dana kasnije. JNA je tada iskoristila priliku da pokrene ofenzivu velikih razmjera koja je razbjesnila međunarodno mnijenje, ali koje je ostalo bez ikakve konkretne reakcije država članica NATO-a. Prekid vatre od 16. studenog nije ispoštovan. Apeli dr. Vesne Bosanac europskim

⁶ P. HASSNER, *op. cit.*, str. 56.

⁷ P. CANIVEZ, *op. cit.*, str. 90.

⁸ G. M. CHENU, « Les limites des interventions européennes », in *L'Ex-Yougoslavie en Europe* », str. 66. Bivši ministar vanjskih poslova Hrvatske, D. RUDOLF, iznosi u svojoj knjizi *Stvaranje hrvatske države 1991. – Ministarska sjećanja*, éd. Književni krug, Split, 2016, str. 360 ; « E U sastoji se od 12 država... Pri svakom razgovoru javljaju se suprotna gledišta... neslaganja, zapreke, prepirke ».

⁹ A. NORDMANN, pogledati njegovu « Présentation » u djelu *L'Ex-Yougoslavie en Europe* , str. 8.

¹⁰ G.M. CHENU, *op. cit.*, str. 62.

glavnim gradovima i UN-u ostali su također neuslišani. Sporazum potpisan 18. studenoga oko 18.30 sati u nazočnosti Međunarodnog odbora Crvenog križa, Liječnika bez granica i Malteškog reda, kojim je, između ostalog, predviđena evakuacija ranjenika i bolesnika iz vukovarske bolnice i neutralizacija bolnice stavljene pod zaštitu ICRC-a, potpisali su general Rašeta, doktor Hebrang i šef Europske promatračke misije. Znamo sudbinu ovog Sporazuma i nijedna od obveza generala koju je preuzeo Rašeta u Zagrebu nije ispunjena; bilo da je riječ o prekidu vatre, slobodnom pristupu bolnici i evakuaciji pacijenata iz bolnice. Nasuprot tomu, navečer 19. studenoga, predstavnik Crvenog križa koji je otišao u Velepromet, otkrio je da su srpsko-jugoslavenske vlasti s velikom pompom priredile prijem povodom proslave "oslobođenja" Vukovara, a prisustvovali su joj civili, vojnici te diplomati koji su za tu priliku došli specijalno iz Beograda.

Kako je napisao Georges Marie Chenu, član Europske promatračke misije i budući (prvi) veleposlanik Francuske u Zagrebu, zapadne vlade bile su nedostojne svoje zadaće, nesposobne poštovati vlastite vrijednosti. Upravo je zaslijepljenost Zapada učinila od Vukovara grad mučenik, žrtvu srpsko-jugoslavenske agresije. Ako se možemo podsjetiti na herojski otpor vukovarskih branitelja, shrvanih brojnošću i nesrazmjerom materijalnih sredstava njihovih neprijatelja, valja napomenuti da će ova epizoda ostati upamćena kao poraz demokracija te sramotna i neizbrisiva stranica povijesti Europe.

Nedostatak političke volje spriječio je (i još uvijek sprječava!) Europu pravovremeno osuditi nasilje, razaranja, agresivne i aneksionističke ciljeve, planirana etnička čišćenja, planirane pokolje, kao i ideologiju iz koje su proizašli zločini i koja je još uvijek na djelu, u suprotnosti s načelima koje u svakoj prilici ističe zaboravna Europa koja se ne sjeća ni činjenica o kojima je ipak obaviještena¹¹. Tijekom ovog agresorskog rata i osvajanja, humanitarna pomoć iz Europe bila je namijenjena samo da se zamagli ono što se stvarno događa na terenu¹². Taj takozvani "humanitarni" tretman imao je samo učinak, pa čak i cilj neutralizirati i kanalizirati javno mnijenje. Navodna "složenost" postigla je samo zatajiti odnosno skriti svoju objektivnu suradnju.

Možemo samo žaliti zbog apsolutnog nedostatka zauzetosti Europe u obrani svojih vrijednosti i prava općenito, kao i zbog katastrofalnog upravljanja događajima u bivšoj Jugoslaviji. Politika velikih europskih sila nije imala za cilj rješavanje sukoba pravom, nego ga zadržati unutar regionalnih granica, manifestirajući tako "kratkovidnost, gluhoću, brbljavost ili još nesposobnost,

¹¹ G.M CHENU je rekao o Europi da « ne zna ni predvidjeti, ni vidjeti a ni zaštititi », u svom zaključku / « Conclusion » u djelu generala J. COT (direction), *Dernière guerre balkanique ? Ex-Yougoslavie : témoignages, analyses, perspectives*, Fondation pour les Études de Défense, éd. L' Harmattan, 1996, str. 233.

¹² P. CANIVEZ, « Logique du pire », in *L'Ex-Yougoslavie* (već citirana), str. 91.

lakoumnost i cinizam"¹³. EU nije vjerovala istini da bi pokazala tko su odgovorni za tragediju¹⁴.

Za ono što se događalo u Hrvatskoj, a posebno u Vukovaru, EU-u i "poslušne" čelnike ove zemlje od prijelaza u novo stoljeće, nije briga. Hrvatski narod ipak očekuje da se europske institucije i institucije vlastite zemlje prisjete što je bila pola stoljeća totalitarna vladavina, s krivotvorenom poviješću, ignoriranim masovnim ubojstvima, namještenim suđenjima, logorima smrti, međunarodnim državnim terorizmom¹⁵, ta njena lažna propaganda koju su olako prihvaćale demokracije. Iznad svega, neka Europa ne zaboravi svoj kukavičluk u ratu koji je bio rat brutalne agresije i osvajanja. Hrvatskoj i gradu simbolu Vukovaru, potrebna je istina i pravda, o kojima ovisi sva normalizacija do iskrenog i slobodno dogovorenog pomirenja, a ne nametnuta poricanjem i neizgovorenim, u ime pseudodiplomatskih imperativa i nejasnih geopolitičkih razmišljanja. Jer "kada se politička volja izražava na štetu povijesti i pravde, ovjekovjećuju se društvene patologije"¹⁶. Što se tiče rada ICTY-a, kojeg je Vijeće sigurnosti UN-a zadužilo da sudi, ne stvarno i po zakonu, već da primjeni politiku "UN-a", jasno je pokazao da "njegova sudska praksa nije slobodna od promašaja, pa je još više za žaljenje jer utječe na dužnu zaštitu žrtava... što ukazuje na, kad su pitanju ratni zločini, zabrinjavajuće nedostatke"¹⁷. To se posebno odnosi na strahote koje su zadesile Vukovar. Europa kao da ne želi uključiti ovaj rat i mučeništvo Vukovara u svoju povijest, koji je uz primjer francusko-njemačkog spora, neizbrisiva stranica njezina kolektivnog sjećanja, te također neizbrisivo upisana u bolnu hrvatsku prošlost.

EU ne može tražiti uspostavljenje mira na poricanjima, osim da upadne u negacionizam i tako postane predmet "ismijavanja i sramote"¹⁸. Da bi se to izbjeglo, ona treba imati na umu da niti jedna druga država članica nije doživjela i pretrpjela ono što je hrvatski narod nedavno doživio. Ova je država jedina u Europi, koja je, samo jednu generaciju prije, bila suočena s onim što se jednom

¹³ V. Y. GHEBALI, « Les Nations Unies et les organisations régionales dans les conflits yougoslaves ; complémentarité et concurrence », in *Les Nations Unies et l'Ex-Yougoslavie*, éd. Pédone, Paris, 1998, str. 43.

¹⁴ G. M. CHENU, op. cit. , in *L'Ex-Yougoslavie en Europe* (već citirana), str. 61-62.

¹⁵ G. M. CHENU, je napisao; "Većina Europljana ne osjeća potrebu mijenjati svoje gotove ideje o jugoistočnoj Europi" u svom članku " Les Hommes en blanc" str. 110. Bivši europski promatrač na početku sukoba i prvi francuski veleposlanik u Hrvatskoj, iznio je to zapažanje u svom "Zaključku" / « Conclusion » u knjizi *Dernière Guerre balkanique ?* (Posljednji balkanski rat?) (gore citirano), str. 234 (i bilješka 4): „Prognostički kapacitet našeg diplomatskog aparata je ograničen... U Francuskoj nismo znali mnogo o tome što se događalo na jugoslavenskom prostoru od Titove smrti (1980.) kao ni tijekom trideset i pet godina njegove vladavine, a kamoli događaje od 1941. do 1945. i 1919. do 1941. Tko je pročitao izvješće Roberta Schumanam Edouarda Daladiera nakon posjeta Ljubljani i Zagrebu 1934.? Tko je od naših sugrađana znao za groznu epizodu Bleiburga... postojanje logora nakon 1945. u cijeloj Jugoslaviji, pa tako i na Golom otoku? Također, Louise L. LAMBRICHS i Philippe BOURET, *Escapade – Conversations 2015-2016*, éd. La Rumeur Libre, 2016., str. 70.

¹⁶ Gaïdz MINASSIAN, « Ce fait social total, la guerre », in *Le Monde* od 21. rujna 2018.

¹⁷ R. MEHDI, « Les juridictions internationales et la paix en ex-Yougoslavie », in *L'Ex-Yougoslavie en Europe* (već citirana), str. 144.

¹⁸ P. HASSNER, op. cit., str. 47.

zauvijek mora jasno imenovati i kvalificirati kao rat agresije, osvajanja i etničkog čišćenja, vojne okupacije koja je prakticirala planirano masovno uništavanje, pljačku, neselektivne masakre, posebice civila svih dobi i svih stanja, kombinirajući urbicid, memoricid, kulturocid. Značajne ljudske, materijalne, moralne i psihičke posljedice, nedovoljno poznate, nikada nisu pravilno procijenjene, ostavljajući da i dalje zjape rane jer nisu kažnjeni, nego upravo uživaju, oni koji su glavni odgovorni za zlostavljanja, silovanja, razaranja i nestanke. Štoviše, mnogi od onih koji su identificirani zauzimaju - pod pritiskom Europe i na temelju velikodušne amnestije nametnute izvana - službene funkcije u policiji, upravi, pravosuđu i političkom životu, pa su čak i najekstremističkiji elementi " namješteni", čime se nagrađuje ratne huškače i stvarne zločince, posebice u Vukovaru. To Hrvatsku čini jedinstvenim slučajem u Europi, koja nije poduzela mjere niti uzela u obzir tragedije koje je doživjelo stanovništvo, niti trajne posljedice koje su osobito bivše branitelje dovele do samoubojstava (gotovo 4000 u 30 godina). Sve to vrijeđa osjetljivost žrtava, dodatno kažnjenih uskraćivanjem pravde koja namjerno podržava nepravedan i korumpiran pravosudni sustav. Ova skandalozna situacija koja Europu ostavlja gotovo ravnodušnom i svojevolumno amnezijom, zatvorenu u izravno poricanje i negacionizam prema pojavi koja se ponavlja i uvijek ponovo vraća kad se vidi kako to čine pojedini angažirani ekstremistički elementi u Hrvatskoj, a posebno u Vukovaru, potpomognuti izvana kao sudbonosnih godina koje su prethodile sukobima. To ide od provokacija svih vrsta do teritorijalnih pretenzija, posebice na Vukovar i njegovu regiju, na Dubrovnik, pa i šire u unutrašnjost Dalmacije, s ciljem destabilizacije institucija, remećenja političkog, društvenog, kulturnog i društvenog života¹⁹. To je u stvari pravi pothvat, ne samo slabljenja, nego i dekonstrukcije (rušenja) države.

Marko GJIDARA
Profesor emeritus
Sveucilista Panthéon-Assas, Pariz 2

N.B.:Izlaganje predstavljeno povodom znanstvenog skupa „Vukovar 91. – trideset godina poslije“ (15-16 studenoga 2021)

¹⁹ Destabilizacija teoretizirana u *Memorandumu 2* (2012.) Srpske akademije znanosti i umjetnosti, koji slijedi nakon prvog iz 1986., čija je uloga u pripremanju umova i pokretanju ratova u bivšoj Jugoslaviji dokazana.